

DE OOSTENDSE MUZIEKGESCHIEDENIS - XL

BELANGRIJKSTE SOLISTEN EN GASTDIRIGENTEN IN HET KURSAAL 1850-1914

door Ann CASIER

Het is onmogelijk alle solisten te bespreken : de kwantiteit van het aantal solisten dat in het Kursaal kwam optreden was immens. Verheugend is dat de kwaliteit in vele gevallen hoogstaand was, tenminste als men de perskritieken en de referenties van de zangers en zangeressen mag geloven. Eerste prijzen en bindingen met theaters en operahuizen waren legio. Slechts zelden verschenen er echt afbrekende besprekingen. Ondanks hun diploma's en referenties waren het natuurlijk niet steeds namen die in de annalen van de muziekgeschiedenis bewaard gebleven zijn. Een saaie opsomming is dan ook nutteloos.

Hier worden dus enkel de voornaamste genoemd. Hierna volgt een lijst van hen, die vóór 1914 naar het Kursaal kwamen, met na hun naam de jaartallen waarin ze daar optraden. Deze alfabetische opsomming wil een overzichtelijk idee van de pleiade voorname kunstenaars geven, te gast in het Kursaal.

Albers, Henri	1904, 1905	Loevensohn, Marix	1904
Amato, Pasquale	1909, 1910	Lijs, Edith de	1910
Barrientos, Maria	1912	Massenet, Jules	1883
Becker, Hyo	1901	Mathieu, Emile	1896
Benoit, Peter	1894	Mestdagh, Karel	1892
Beumer, Dinah	1880, 1883 1892	Moszkowski, Moritz	1880
		Musin, Ovide	1871-1879
Blockx, Jan	1893		1883, 1902
Bonci, Alexandre	1907	Noté, Jean	1898-1914
Borghese, Viglione	1913	Paoli, Antonio	1909
Busoni, Ferruccio	1904	Patti, Adelina	1865
Capet, Lucien	1912	Patti, Carlotta	1875
Caruso, Enrico	1905, 1906 1909, 1910	Perier, Emile	1878-1897
		Playfair, Elsie	1909
Casals, Pablo	1906	Popper, David	1902
Chaminade, Cecile	1898	Pugno, Raoul	1901, 1902
Claessens, Helene	1897		1905
Cortot, Alfred	1909, 1914	Rinskopf, Léon	1891-1914
Davidoff, Karl	1908	Ritter, Theodore	1875
Deru, Edouard	1897-1907	Rosenthal, Moritz	1903
Dupuis, Sylvain	1895	Saint-Saens, Camille	1906
Dijck, Ernst van	1895, 1905	Sauer, Emile	1903
Eisenberger, Severin	1912	Singelée, Jean-Bapt.	1867-1874
Elgar, Edward	1908	Steindel, Bruno	1897
Elman, Mischa	1905	Strauss, Richard	1906-1907
Finzi-Magrini, G.	1910, 1913	Tamagno, Francesco	1904
Godard, Benjamin	1882	Thibaud, Jacques	1903
Godowsky, Leopold	1904	Thomé, Francis	1885
Gounod, Charles	1880	Thomson, César	1899
Greef, Arthur de	1893-1903	Vieuxtemps, Henri	1867, 1873
Hambourg, Mark	1904	Vilain, Léandre	1891-1914
Hempel, Frieda	1907, 1909	Widor, Charles-Marie	1886, 1895
Hidalgo, Elvira de	1909	Wiegand, Auguste	1888
Hollmann, Joseph	1878, 1880	Wieniawzki, Henri en Joseph	1867-1892
Hubay, Jenő	1895, 1912 1913	Ysaye, Eugène	1874-1878
Isalberto, Silvano	1908		1903, 1904

Jacobs, Edouard	1874, 1882	Zenatello, Giovanni	1909
	1905-1914		
Kubelik, Jan	1905		
Kuferath, Elise	1894		
Lapon, Edmond			

Periode 1852-1879

In deze beginperiode was het Kursaal nog geen lokaas voor belangrijke musici. Indien deze naar de Belgische kust kwamen en de "Koningin van de Badsteden" aandeden, belandden ze veeleer in het Casino dan in het Kursaal. Adelina PATTI, Theodore RITTER, de broers WIENIAWSKY en nog vele anderen waren daar te gast.

Het eerste groot vokaal en instrumentaal concert met vooraanstaande gastmusici was op 24 augustus 1878. Het Kursaalorkest kreeg de medewerking van zangeres DERIVIS, prima donna aan theaters van Brussel en Parijs. Ze zong GOUNOD, MEYERBEER en BIZET. HOLMANN, cellist van de Nederlandse koning en de Kursaalviolist YSAYE verleenden ook hun medewerking (1). Toch had dit concert succes, want hetzelfde seizoen kwamen nog verschillende solisten op het podium. Op 31 augustus vertolke pianiste WIENECOWSKA : RUBINSTEIN en CHOPIN. Vooral deze laatste werd op een prachtige manier gebracht (2). Op 2 september waren zelfs vijf musici samen uitgenodigd. De eerste-rangs-virtuozen WIENECOWSKA en HOLMANN traden zelfs verschillende malen op. Op het avondconcert van 15 september 1878 waren de gasten in het Kursaal de zingende zusjes Carlotta en Antonietta BADIA, de Luikse pianiste Zoé TILKIN (leerlinge te Parijs van Alfred JAËLL) en TROMBETTA, altviolist van het Kursaal. Het werd een lovenswaardig concert, waarin zowel de solisten als het orkest hoogstaande muziek brachten : LISZT, MOZART, MENDELSSOHN, SCHUMANN, WAGNER en anderen (3).

Het volgend jaar kwamen er opnieuw niet zoveel gastsolisten naar het Kursaal : de briljant en stijlvol spelende pianist PERU, de mondaine zanger "Kam-Hill" of Camille PERIER (zoon van de dirigent en "diseur de chansonnettes") als voornaamsten (4).

Periode 1880-1881

GOUNOD

De lyrische componist Charles GOUNOD (1818-1893), een goede vriend van Kursaaldirigent Emile PERIER, kwam in augustus 1880 naar Oostende (5). Zijn optreden was sinds de opening van het Kursaal de eerste belangrijke en volk-trekkende gebeurtenis.

GOUNODS concert kaderde in een reeks optredens van de meester in andere Belgische steden, onder meer te Antwerpen. Het was tegen deze Gounod-feesten dat Albrecht RODENBACH van leer trok (6).

De Franse componist was toen 62 jaar en geliefd en geëerd bij de grote massa met zijn sentimentvolle opera's, liederen en andere werken in kleurrijke orkestratie.

Dit was het programma van het avondconcert op vrijdag 13 augustus 1880 (7) :

Oberon-ouverture	C.M. VAN WEBER	(o.l.v. Perier)
Marche de la reine de Saba	Ch. GOUNOD	(o.l.v. Gounod)
Calme	id.	(o.l.v. Perier)
Grande fantaisie sur Faust	id.	(o.l.v. Perier)
(Kermesse, Aveux de Siebel, Choeur des soldats, Scène du jardin		

Entracte de la Colombe	Ch. GOUNOD (2 x)	(o.l.v. Gounod)
Marche funébre d'une marionette	id. (2 x)	(o.l.v. Gounod)
Entracte de Philémon et Baucis	id.	(o.l.v. Gounod)
Grande marche triomphale 1830-1880	E. PERIER	(o.l.v. Perier)

Het enthousiasme was alom, behalve bij de katholiekegezinde krant La Feuille d'Ostende, die nooit een goed woord voor het Kursaal over had en ook deze maal venijnige kritiek spuide (8). Was dit misschien omdat het geliefde "Ave Maria" niet op het programma stond ?

L'Echo d'Ostende drukte wel een lovend artikel af over deze onvergetelijke avond (9).

"Dès 7 heures la vaste rotonde était garnie de la base jusqu'aux balcons. Les dames étaient pavoisées et avaient arboré leurs plus jolies toilettes.

L'orchestre, M. Emile Perier en tête, est au poste. M. Gounod prend place à droite de l'estrade, mêlé dans la foule. La fête commence. En tête du programme était placée l'ouverture d'Oberon, un des morceaux les plus admirés du répertoire de Weber : portique grandiose par lequel on pénétra au coeur de l'oeuvre de Gounod.

Immédiatement après, le maître paraît, conduit par M. Emile Perier. Son apparition au pupitre est saluée par un tonnerre d'applaudissements, les musiciens frappent leurs instruments de leurs archets et semblent battre aux champs pour saluer le grand général qui va les conduire au triomphe. Gounod dirige lui-même l'exécution de sa marche de la Reine de Saba, et l'auditoire, vivement impressionné, l'acclame quand il descend de l'estrade.

A son tour, M. Emile Perier conduit l'exécution du Calme... Après le Calme, la grande fantaisie de Faust. Mais Gounod repa-

rait au pupitre, accompagné d'applaudissements frénétiques. Gounod de son geste large et magistral dicte sa pensée; l'orchestre attentif ne vit plus que de l'âme du maître; c'est son souffle seul qui incline les archets des instrumentistes. Ils détaillent avec un fini parfait les nuances les plus délicates et avec un ensemble merveilleux la grâce printanière de ce petit poème de l'Entr'acte de la Colombe et la Marche funébre d'une marionette, si expressive, si caractéristique qu'on semble assister au convoi.

L'enthousiasme du public fut indescriptibles; les applaudissements, les trépignements frénétiques éclatèrent de toutes parts, les deux morceaux furent bissés par acclamation.

Après la symphonie fantastique de l'entr'acte de Philémon et Baucis, toute la salle est debout, découverte, dans l'enthousiasme; M. Perier, au pied de l'estrade, embrasse l'illustre chef, ne pouvant trouver d'autres termes pour manifester sa joie et sa reconnaissance, pendant que toute la foule, qui comptait des représentants du monde entier, poussait des acclamations formidables en l'honneur du génie, qui appartient à la France, c'est vrai, mais que l'humanité entière revendique."

Nadien trok GOUNOD naar Nieuwpoort waar hij bij de heer MOLS-BRIALMONT logeerde. Hij werkte er aan de partituur van zijn nieuwe opera "Le tribut de Zamora", waarvan de creatie op 1 april 1881 in de Opera van Parijs flopte. In juli 1885 verbleef

GOUNOD nog eens te Nieuwpoort en bezocht te Middelkerke het pas geopende "Hospice Roger de Grimberghe" (10). Daar hij goede vrienden had te Nieuwpoort ging hij daar vaak met vakantie en was praktisch ieder jaar, rond eind mei - begin juni, een trouw bezoeker van Oostende (11).

MOSZKOWSKI

Op 19 augustus 1880 bracht de componist-virtuoos Moritz MOSZKOWSKI (1854-1925) er samen met Kursaalpianist L. COENEN zijn "Concert-studie" voor 2 piano's en een vierhandige fantasie op "Aus allen Herren Ländern". Ook composities van BACH, BEETHOVEN, SCHUMANN, WAGNER en CHOPIN stonden op het programma (12).

GODARD

De Franse componist Benjamin GODARD (1849-1895) liet toeristen en Oostendenaars op 9 augustus 1882 kennis maken met zijn nog onuitgegeven werken. Hij had de grote prijs van Parijs in de wacht gesleept met "Le Tasse", een compositie met een nieuw geluid, fijn ritme en zowel innige als energieke passages.

De opkomst voor hem was dan ook zeer groot : 6.000 mensen hadden zich in de rotonde verzameld. Het orkest had slechts twee dagen tijd gekregen om het volledige Godard-programma in te studeren (13) :

1. Symphonie-ballet (Overture, Première danseuse, Pantomime sentimentale, Danse d'almées, Valse finale)
2. a. Overture dramatique
b. Nuit d'été
c. Gavotte
3. a. Sur le montagne
b. Brésilienne
c. Kermesse

Vooraf het krachtige en ritmische "Kermesse" werd daarna nog vaak opgevoerd. PERIER propageerde jonge Franse componisten.

(vervolgt)

-
- (1) E.O., 25.08.1878.
  - (2) E.O., 05.09.1878.
  - (3) E.O., 17.09.1878.
  - (4) E.O., 26.07.1878 en 16.08.1878.
  - (5) E.O., 10.08.1880.
  - (6) A. RODENBACH, De heer Gounod in België, in herdenkingsboek.
  - (7) S.O., 14.08.1880
  - (8) S.O., 22.08.1880.
  - (9) E.O., 14.08.1880.
  - (10) N. HOSTYN, Oostendse muziekgeschiedenis II : Charles Gounod te Oostende anno 1880, in De Plate, jg. 10, 1981, p. 65.
  - (11) S.O., 22.07.1891.
  - (12) S.O., 20.08.1880.
  - (13) E.O., 09 en 11.08.1882.